

Barne-, likestilling- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 Oslo

Høringsuttalelse fra Norsk Fosterhjemsforening – Forslag til endringer i forskrift 18. desember 2003 nr. 1659 om fosterhjem -tilsyn med barn i fosterhjem

Norsk Fosterhjemsforening viser til høringsnotat av 4.10.13 vedrørende forslag om endringer i fosterhjemsforskriften.

Fosterhjem er det mest benyttede tiltak når barn ikke kan bo sammen med sine foreldre. De siste 10-20 årene har vi sett en markant dreining fra institusjonsplasseringer til at flest mulige barn skal i fosterhjem. Dette har resultert i et stort press på å rekruttere nok fosterhjem og det har ført til at mange flere fosterhjem står svært i krevende omsorgsoppgaver.

Norsk Fosterhjemsforening har over flere år sett og påpekt at alt for mange barn ikke har hatt tilsynsfører og at tilsynsførerordningen ikke fungerer som den rettsikkerhetsgarantien den er ment til å være. Særlig har vi sett dette som bekymringsfullt i forhold til at det i utstrakt grad plasseres barn med spesielle behov og funksjonsnedsettelse i vanlige hjem, og hvor mange fosterforeldre rapporterer om lite oppfølging og veiledning. I 2009 tok Norsk Fosterhjemsforening initiativet sammen med Landsforeningen for barnevernsbarn til en undersøkelse for å få mer kunnskap om tilsynsførerordningen for fosterbarn. Det vises i den forbindelse til rapporten « Jeg husker ikke navnet hennes en gang» *Fosterbarns fortellinger om tilsynsførerordningen*. Det er også fra andre rapporter kommet frem at tilsynsførerordningen er utgått på dato. Når ikke Stortinget har gått inn for å gjøre barnevernloven til en rettighetslov, må det offentlige sørge for at tilsynsordningen fungerer godt.

Vi er positive til at departementet tar initiativ til å se på hvordan ordningen kan forbedres. **At tilsyn med barn i fosterhjem skal profesjonaliseres ser vi som et viktig skritt i riktig retning, men ber ny regjering om på nytt å vurdere hvorvidt kommunen fortsatt skal ha ansvar for tilsyn med barn i fosterhjem.**

Norsk Fosterhjemsforening har følgende merknader til forslaget:

Medlemmer og tillitsvalgte i fylkesforeningene i Norsk Fosterhjemsforening er kjent med og har kommet med innspill til høringsnotatet og til et første utkast til vårt endelige innspill til Bld.

Norsk Fosterhjemsforening har tidligere foreslått at tilsynsordningen med barn i fosterhjem bør ligge under Fylkesmannen. Beklageligvis har ikke Bld gått inn for dette, til tross for mange innvendinger fra Norsk Fosterhjemsforening, diverse arbeidsgrupper, Raundalen utvalget, Barnevernpanel mfl.

Som konsekvens at det er mange faggrupper som stiller seg kritisk til at tilsyn fortsatt skal være et kommunalt ansvar, og ikke et statlig ansvar via Fylkesmannen, vil Norsk Fosterhjemsforening foreslå at den nye ordningen gjennomføres som et pilotprosjekt i noen kommuner med evalueringen, før foreslåtte endringer settes i kraft. Pilotprosjekt bør ha en varighet av 3-4 år.

Aktuell høring legger opp til at kommunene kan organisere ansvaret for tilsyn ganske fritt. At barnevernet gjør sin jobb, og at tilsynspersonen oppnår tillit hos barnet. Vi er redd for at vi ved forslaget oppnår *business as usual*, og at ordningen for fosterbarnet ikke blir bedre enn før. Vi lurte på om forslaget er faglig godt nok begrunnet, og om det tar utgangspunkt i barnets beste.

Norsk Fosterhjemsforening etterlyser en helhetlig i høring hvor organisering av tilsynet, tilsynets innhold og retningslinjer for tillitsperson hadde kommet i en og samme høring. Det vil bli et behov å samkjøre tilsynsperson, tillitsperson, talsperson, saksbehandler i barneverntjenesten og sakkyndig. Det hadde gitt en klarere oversikt og bedre behandling over et forsømt og viktig område. Slik høringsnotatet nå fremstår er det uoversiktlig og rotete.

Vi må forsøke for barnets og fosterhjemmets skyld å få ned antall personer som barnet må forholde seg til. Det bør ses på hvorvidt en person skal fylle flere roller. Fosterbarn trenger personer som forplikter seg i relasjonen over tid.

Forslaget forenkler kanskje det administrative for kommunen i forhold til at en eller to personer skal ha ansvar for mange fosterbarn i forhold til opplæring og forenkler rekruttering, men det individuelle hensynet til hvert enkelt fosterbarn vil stå i fare med å forsvinne

Norsk Fosterhjemsforening forventer at interesseorganisasjoner og fagforbund deltar i utarbeidelsen av retningslinjer og innhold for tilsyn og for tillitsperson – eller/og en reell høringsrunde.

Lovendringen bør heller ikke settes i verk før kommunene har funnet en instans som skal utføre tilsynet og deres rutiner/opplæring er klar, at forskrift og retningslinjer er klare, og grunnopplæring for de som skal utføre tilsynet er igangsatt.

Denne høringen berører ikke der fosterbarnet flytter fra en kommune til en annen, eller forenklinger med betalingsordninger mellom fosterhjems kommunen og omsorgskommunen, noe som kan få konsekvenser for ansettelse av person for å utføre tilsyn – en utgift som skal belastes omsorgskommunen.

Vi ønsker at det i høringen ville lagt mer vekt på forskrifter som fanger opp funksjonshemmede fosterbarn og fosterbarn under 15 år.

Og hvor blir det av fosterbarnets medbestemmelse i forslaget?

♦ **Organisering**

I 2010 overtok Statens helsetilsyn det faglige ansvaret for tilsynet med barnevernet. Begrunnelsene for dette var blant annet å sikre profesjonalitet og større uavhengighet. Med ordningen som nå er foreslått for tilsyn med barn i fosterhjem er vi bekymret for at tilsynet fortsatt vil oppleves å være desentralisert og utstyrt med lite autoritet. Her mener vi at tilsynet lagt til kommunen bør begrunnes på samme måte da Staten overtok helsetilsynet. Når man nå ønsker at tilsynet med barn i fosterhjem skal ligge under kommunene, er det svært viktig å sikre at endringene som gjøres bidrar til å sikre større profesjonalitet, større uavhengighet – det kommer ikke klart frem i forslaget. Det kan virke som det er en stor frihet til hver kommune hvordan denne organiseringen skal bli. Imidlertid er det et stort behov for at ordningen med tilsyn med barn i fosterhjem er faglig godt forankret. Vi er bekymret for om de foreslåtte endringene i tilstrekkelig grad har lagt vekt på å beskrive tydelige ansvarlinjer som sier hvem som står ansvarlig for å ivareta fosterbarnets rettssikkerhet dersom barnet lider overlast i fosterhjemmet, eller dersom barnevernet i omsorgskommunen ikke følger de forutsetningene som ble lagt til grunn ved plasseringen. Norsk Fosterhjemsforening har gjentatte ganger uttrykt sin sterke bekymring for rettssikkerheten til barn under omsorg. Et tilsynssystem må settes opp slik at man også tar høyde for at omsorgskommunen ikke alltid opptrer forsvarlig, og at det finnes et system hvor dette kan rapporteres til en høyere instans som har myndighet til å gå videre med saken, og som kan tale barnets sak. Det bør pålegge tilsynskommunen en **plikt** til å melde fra til Fylkesmannen dersom det i tilsynsrapporten avdekkes mangler i omsorgen, eller i omsorgskommunens arbeid med oppfølging av fosterbarnet. Det er viktig at det er klart hvem som har rapporteringsplikt til Fylkesmannen dersom omsorgskommunen ikke ivaretar sine oppgaver på en god nok måte. Utfordringen som har vært med dagens ordning er at den ikke er knyttet opp mot et sterkt tilsynsinstitutt. Ordningen er svak og utstyrt med lite autoritet.

♦ **Navnendring og endring av tilsyn for det enkelte barn**

Forslaget innebærer å avskaffe ordet *tilsynsfører*, å legge tilsynet til kommunen og at det ikke lenger skal stilles krav om at det oppnevnes en bestemt tilsynsfører for det enkelte barn. Foreningen er enig i å avskaffe ordet tilsynsfører, men **uenig at det ikke lenger skal stilles krav om at det oppnevnes en bestemt tilsynsfører for det enkelte barn**. Vi ser ingen motsetning i profesjonalitet/kompetanse og en person som barnet skal opparbeide tillit til. Personen som skal utføre tilsyn med barn i fosterhjem bør også være barnets talsperson.

♦ **Tydelig mandat**

Slik tilsynsførerordningen er i dag er det uklart hva som er tilsynsførers mandat, særlig når det gjelder saker der hvor tilsynsfører avdekker at barnevernet ikke følger opp sine lovpålagte oppgaver eller utviser mangelfullt faglig skjønn.

Departementet har varslet at det vil komme retningslinjer for innhold i tilsynet som kommunen skal føre. Etter vårt syn må det være et klart mandat som ikke varierer fra kommune til kommune. **Opplæring og mandat bør være vedtatt gjennom nasjonale retningslinjer slik at det blir en reell rettssikkerhet for fosterbarna.**

Tilsynet bør ha en rolle som ligner et ombud eller en advokat for barnet, som påser at planer følges opp, at barnet har nok informasjon til å forstå hvorfor det er i fosterhjem, at viktig informasjon om barnets livshistorie er tilgjengelig, at barnet har kontakt med sine søsken og foreldre, og har kompetanse til å se at det ikke skal gjennomføres samvær. De bør også kunne påse at barnet får de tiltak som er nødvendige for en god utvikling.

I tillegg må tilsynet kunne følge opp hvorvidt språk og kultur blir ivaretatt for barn fra urbefolkningen og andre etniske minoriteter.

Fosterbarna selv legger stor vekt på at en tilsynsperson må ha myndighet til å kunne endre en situasjon for barnet og ungdommen.

♦ **Krav til tilsynspersonen**

Utdanning – det bør være nasjonale krav til utdanning. Etter vår mening bør det skal det være en person med høyere utdanning, eksempelvis barnevernspedagog, spesialpedagog, jurist osv. De problemer vi i dag har med rekruttering har sammenheng med tilsynsførers status og avlønning. En hevet status vil kunne føre til rekruttering av andre yrkesgrupper som jurister. Vi er klar over at dette betyr økte kostnader for kommunen, men det må vi regne med hvis vi skal ta fosterbarnas rettssikkerhet på alvor.

I tillegg til utdanning må personen være egnet. Det hjelper lite med utdanning dersom personen som skal utføre tilsynet ikke er egnet.

Men hvordan måler en egnethet og hvem skal avgjøre om personen er egnet? Og hvem skal bestemme at kvaliteten på tilsynet er forsvarlig? Her må barnet sikres en medbestemmelse.

I tillegg til nasjonale retningslinjer ser foreningen behov for nasjonale krav til opplæring og veiledning. En opplæring og veiledning som skal være obligatorisk. Dette for å sikre at det ikke blir for store forskjeller i landet.

♦ **Generelle betraktninger**

Høringen belyser ikke rollen fosterforeldre har i forhold til tilsynsordningen. Fosterforeldre er ofte barnas talspersoner, den som fører ordet i besøket, avhengig av alder på barnet, funksjonshemming eller at barnet ikke ønsker å snakke med tilsynspersonen.

Fosterforeldrerollen bør avklares og må veiledes/kurses om dette.

Fosterforeldre har i dag ingen innsynsrett i rapportene som skrives om fosterbarnet og fosterforeldre. Muntlig bør fosterforeldre gjøres kjent med de punktene i tilsynsrapporten som går på deres utøvelse av fosterhjemsoppdraget. Barnevernet i omsorgskommunen bør være ansvarlige for å formidle dette på en hensiktsmessig måte.

Oppsummering

- ♦ Norsk Fosterhjemsforening oppfordrer ny regjering om på nytt å vurdere om det er faglig forsvarlig at tilsyn skal være et kommunalt ansvar. Mange viktige faginstanser har foreslått at tilsyn legges til Helsetilsynet ved Fylkesmannen.
- ♦ Dersom punktet over ikke fører frem, foreslår Norsk Fosterhjemsforening ny ordning med tilsyn med barn i fosterhjem blir pilotprosjekt over en tidsperiode på 3-4 år. Pilotprosjektet avsluttes med en faglig evaluering av om denne ordningen er til fosterbarns beste.
- ♦ Vi mener Bld må lage en høring som berører helheten i tilsynet for barn i fosterhjem; med tilsynets innhold og retningslinjer, tillitsperson – innhold og retningslinjer, talsperson, saksbehandler i barnevernet, fosterforeldre og sakkyndig.
- ♦ Norsk Fosterhjemsforening er enig i endring av navn fra tilsynsfører til tilsyn med barn i fosterhjem.
- ♦ Norsk Fosterhjemsforening er uenig i at det ikke lenger skal stilles krav om at det oppnevnes en bestemt tilsynsfører for det enkelte barn.
- ♦ Forslaget tar for liten høyde at fosterbarn har medinnflytelse.
- ♦ Vi mener det må være nasjonale krav og retningslinjer for at personen som skal utføre tilsynet skal ha høyere utdanning, (egnethet er en selvfølge) og at mandatet og

opplæring må ha nasjonale retningslinjer, for best å ivaretar rettsikkerheten til fosterbarn. Det må følge autoritet/myndighet og status med tilsynet.

- ◆ Forslaget til forskrifter må også omfatte funksjonshemmede fosterbarn, fosterbarn under 15 år
- ◆ Norsk Fosterhjemsforening forutsetter at tilsynets innhold/mandat og tillitspersons innhold og retningslinjer gis en bred høring.
- ◆ Det bør påligge tilsynskommunen en **plikt** til å melde fra til Fylkesmannen dersom det i tilsynsrapporten avdekkes mangler i omsorgen, eller i omsorgskommunens arbeid med oppfølging av fosterbarnet
- ◆ Det er viktig at det er klart hvem som har rapporteringsplikt til Fylkesmannen dersom omsorgskommunen ikke ivaretar sine oppgaver på en god nok måte.

Oslo 12.12.13

Torunn Hauen Aks
Torunn Hauen Aks
Styreleder

Tove M S Wahlstrøm
Generalsekretær